

Перспективне та багатодітне Висове

Село Висове Сарненського району одне з тих, про які Вікіпедія майже нічого не знає, тому в цій публікації не буде довгих історичних довідок чи легенд. Натомість спробуємо передати

його сьогодення таким, яким його побачили в день візиту – 4-го березня.

Висове, підпорядковане Тутовицькій сільській раді, розташоване за 20 км від Сарн, проте доїзд займає понад 40 хвилин, бо гарною дорогою висовці, як і більшість жителів району, похвалитись не можуть. Утім сполучення з містом хороше: автобус курсує п'ять разів у день. Нині в селі проживає 651 людина, з них лише 42 пенсіонери, тож населення переважно молоде. Попри ранню весняну пору, вони вже пораються на городах, готують землю до майбутньої городини. А ще тримають чималі господарства, будують нові помешкання, створюють багатодітні сім'ї – одно слово, працюють на свій і добробут села.

Що помітно з першого погляду – село розбудовується. Хтось уже закінчує зводити нову оселю, дехто тільки починає, але масштаби такі вражають: будівлі різної форми, величини, кольору. Згодом у Тутовицькій сільській раді розповіли, що у Висовому є три нові житлові масиви. Будується переважно молодь, як місцева, так і з сусідніх сіл. Труднощі, за словами жителів, є з підключенням електропостачання в новобудовах, що затягує весь процес будівництва. У сільській раді підтверджують, що ця проблема справді актуальна в багатьох селах району. Оскільки до старої лінії електропостачання малої потужності підключено занадто багато помешкань, то є запит на проведення нової, що зараз і вирішують з РЕМ.

У Висовому є початкова школа та декілька магазинів. Усі інші послуги місцеві отримують у сусідніх селах. Так, за медичною допомогою звертаються в Цепцевицьку амбулаторію. Для отримання повної загальної середньої освіти діти відвідують Цепцевицьку чи Тутовицьку ЗОШ, куди їх довозять автобуси. Також у Висовому є Дім молитви, адже значна частина жителів – парафіяни Церкви християн віри євангельської. Православні ж відвідують храм у Цепцевичах. Більшість сімей тут – багатодітні. В кожному з п'яти населених пунктів Тутовицької сільської ради хороший показник народжуваності, та, попри це, в жодному немає дитячого садка.

Концерт для мам від школярів

У центрі села увагу привертає яскраво-зелене одноповерхове приміщення. Красномовна табличка перед ним сповіщає, що це школа. Діти якраз розходилися після закінчення уроків, тож не застали навчальний процес. Проте пощастило побувати на святі, яке підготували учні четвертого класу своїм мамам. Діти розповідали вірші, співали та подарували присутнім дамам квітки, що зробили заздалегідь. Виконуюча обов'язки директора Висовської ЗОШ I ступеня Марія Брик розповіла, що нині тут навчається 71 дитина. Педагогічний колектив налічує шість молодих учителів. Із забезпеченням проблем немає. Запевняє, що у школу постачають усе необхідне для якісного навчального процесу. Цьогоріч навіть отримали п'ять ноутбуків.

Хоч учні закладу ще геть маленькі, але вже мають певні перемоги та здобутки, якими залюбки ділиться Марія Леонідівна. Вони займали перші місця в районних олімпіадах

знавців Біблії. Отримують нагороди за активну участь у пісенних конкурсах. Це й не дивно, адже, за словами в. о. директора, під час позакласної роботи найбільше полюбляють співати. Також заклад відвідують дошкільнята, адже тут функціонує група короткотривалого перебування дітей, де їх готують до школи.

Чекають дев'яту дитину

У навчальному закладі познайомились із вчителькою початкових класів та інформатики Галиною Леончик. Щоправда, зараз жінка не працює, бо перебуває на лікарняному у зв'язку з вагітністю та пологами. Вона – корінна жителька, у Висовому проживали ще її батьки. Тут і вийшла заміж за Олександра. Подружжя Леончиків має п'ять синів і три доньки та чекають на дев'яту дитину – дівчинку.

«Живемо ми, як усі в селі, – скромно починає розповідь Галина Іванівна. – Господарство тримаємо. Є і корова, і кури, і гуси...». Двоє старших доньок уже студентки Рівненських навчальних закладів. 18-річна Неля опановує медицину, а Юлія – фах швачки. Троє синів – 11, 8 і 6 клас – ще здобувають середню освіту, тож у вільний час допомагають батькам у господарстві. Підрастають у родині і найменші – 4-річна донечка та півторарічний синочок.

Багатодітна мама зізнається, що дуже любить співати. Тож співає у хорі церкви п'ятидесятників. Каже, що її мати теж мала гарний голос. Любов до музики перейняли й старші доньки Галини Іванівни, які у свій час навчалися грі на піаніно й акордеоні. А от сини надають перевагу хлопчачим забавкам – із задоволенням ганяють із однолітками у футбол.

З Київщини у Висове – за покликом серця

У Висовому немає газу. Про це неважко здогадатись, бо дрова видно чи не в кожному домогосподарстві. А оскільки опалювальний сезон ще триває, то в перші теплі весняні дні трудолюбиві висовці продовжують заготовляти деревину. За цим заняттям і застали Миколу Привара. «Я на групі з інвалідністю, здоров'я немає. Поїду в ліс, ломаччя зберу якогось, от ним і топимо. Бо зараз дрова дуже дорогі, коштують майже втричі більше, ніж пенсія, яку отримую», – почав розмову цей відкритий чоловік, який виявився цікавим співрозмовником. Микола Іванович родом із Київщини. Після аварії на ЧАЕС людей звідти виселяли в Яготинський район. Майбутня дружина Тетяна молодою приїжджала туди на роботу – сапати буряки. А як одружились, то переїхали у Висове жити. Подружжя виховало семеро дітей.

«Колись старші люди різними ремеслами займались, народною творчістю, а зараз у селі переважно молодь, а вони таким не цікавляться», – приєднується до розмови пані Тетяна. Жінка й сама все життя любила вишивати та в'язати, а зараз не може, бо підводить зір. «У мене стільки вишиваного всього є, але кому воно зараз треба, – ділиться роздумами. – То раніше, як не було такої різної одежі, мусили в'язати, ткати, шити. А зараз усе є, аби лише гроші були».

«Світ не без добрих людей, а Бог не без милості»

Галина Гамза теж багатодітна мама, але її доля не схожа на інші. Жінка має десять дітей, серед яких дві пари двійнят! Виховувати їх довелося самотужки, бо 12 років тому овдовіла.

Тоді Галина Йосипівна дуже переживала, як їй самій поставити на ноги десяток дітей. А наймолодшому Богданчику ще при народженні поставили невтішний діагноз – дитячий церебральний параліч. «Як подивитись на нього, то нормальне дитя. Але він не сидить, не повернеться, не скаже», – розповідає про 17-річного сина. Богдан намагається щось казати, посміхається, але сторонні його не розуміють, а мама навчилась.

Нині, коли діти повиростали, то кожен допомагає чим може. Але добрий заробіток зараз знайти нелегко. Є кому робити, та немає де. «Я неспроможна була їх вивчити. Тому вони самі, хто як може, так і стараються, – ділиться жінка. – Нас у матері теж було 13. Ми не вчилися і пішли на свої хліби ще малими. Закінчили школу, і відразу почалося доросле життя, але всі людьми стали».

На Богдана Галина Йосипівна отримує пенсію. Два роки тому дізналась про одноразову матеріальну допомогу від районної ради, тому збирає документи, щоб подати й цього річ. Поцікавились у багатодітної матері, яка опинилась у непростій життєвій ситуації,

як вдалось отримати інвалідний візок, адже помітили його біля входу. «З трудом, – відповідає. – Тоді теж приходили з газети, писали. Згодом привезли коляску з місії, але вона нам не підійшла. Тож почала пороги оббивати всюди, доводилось не мовчати, а кричати». Новий візок таки дали в Управлінні праці та соціального захисту населення, але через місяць він зламався. Під час ремонту його підкрутили й він став замалим. Ось так візок, який видають на чотири роки, прослужив місяць.

За законом держава повинна забезпечити осіб із інвалідністю колясками. Тепер вона й справді є в Богданчика, тільки от держава тут ні до чого, – допомогли добрі люди. «Хто за таких турбується? Нікому вони не потрібні. Бо якщо люди не зіштовхувались із такою проблемою, то не знають, що це таке», – міркує про наболіле жінка. Її здоров'ю також не позаздриш. Уже 15 років Галина Йосипівна має групу інвалідності з онкології. «То ще дяка Богу, що я піднялась, почала ходити, бо ж три операції перенесла, хіміотерапію, опромінення... Але кого це цікавить? Живе собі вдова та й живе, а як вона виживає, то нікому не треба...»

Пані Галина каже, що їхня сім'я не розкошує, але й не без куска хліба, адже її не залишив Бог. Стараються заробити діти, люди теж допомагають. «Світ не без добрих людей, а Бог не без милості. Отак і живемо вже 12 років», – промовила наостанок багатодітна мама.

І в 94 роки не може сидіти без діла

Останньою в селі відвідали старожилку Антоніну Прозапас. Усе життя 94-річна жінка прожила у Висовому. Про молодість розповідає небагато, каже, що то були бідні роки. Коли було 25, вийшла заміж за Івана Кириловича. Він працював у Чемерному на скрепері, а Антоніна Михайлівна в ланці в колгоспі. Разом нажили восьмеро дітей, порівну синів і дочок.

Чоловік на заробітки їздив. Якось там упав так, що попав цвях в око. Зробили в Києві операцію, але вона дала ускладнення на інше, і він осліп. Відтоді Антоніна Михайлівна усе робила сама: і дітей гляділа, і господарство вела, й усьому навчила, й оженила. І зараз, каже донька, ще тягнеться до роботи. «Мені вже в таких роках нічого не довіряють, – розповідає Антоніна Прозапас. – Ото тільки кажуть сидіти на лавочці». Щоб зовсім не нудьгувати без роботи, бабуся приходить у гості до дочки, щоб побавитись із правнуком Миколкою. Нині в Антоніни Михайлівни є навіть праправнуки, а внуків більше сорока.

Повертались із села з хорошими враженнями, які дещо зіпсував один момент. Місцевість, де розташоване Висове, гарна, лісиста. Тут у сезон ростуть і гриби, і ягоди. Але розталий сніг показав нам дещо іншу картину: ліс переповнений сміттям. Дорогою в село та виїжджаючи з нього іншим шляхом, спостерігали дрібне сміття на узбіччі та цілі сміттєзвалища, якщо зайти трохи вглиб лісу. Сумно, бо це природне багатство, яке повинні берегти люди.

Колядич Т.